

TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS KOMISIJA

SPRENDIMAS ATSISAKYTI IŠKELTI DRAUSMĖS BYLĄ TEISĖJAI I. Š.

2017 m. sausio 23 d. Nr. 18 P-1

Vilnius

Teisėjų etikos ir drausmės komisija, dalyvaujant nariams: Aurelijui Gutauskui (laikinais einantis pirmininko pareigas ir pranešėjas), Gintautui Būgai, Tomui Janeliūnui ir Jurgitai Paužaiti-Kulvinskienei, sekretoriaujant Nacionalinės teismų administracijos Administravimo skyriaus vyriausiajai specialistei Aurelijai Pauliukaitei, dalyvaujant teisėjai I. Š., pareiškėjui G. Š., Nacionalinės teismų administracijos patalpose išnagrinėjusi G. Š. teikimą dėl drausmės bylos iškelimo Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjai I. Š., susipažinusi su medžiaga,

n u s t a t ė :

G. Š. (toliau – ir pareiškėjas) prašo Teisėjų etikos ir drausmės komisijos (toliau – ir Komisija) iškelti Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjai I. Š. drausmės bylą už Teisėjų etikos kodekso 6–8, 12–15 straipsnių, Konstitucijos bei kitų teisės aktų pažeidimus. Pareiškėjas paaiškina, kad teisėja nepagrįstai netenkino jo prašymo skirti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiantį gynėją, diskriminavo jį dėl kalbos ir tautybės, uždavinėjo nelogiškus retorinius klausimus, neišnešė iš teismo posėdžių salės Konstitucijos nuostatų neatitinkančio valstybinio herbo, posėdžiuose nuolat jį pertraukdavo, tujino, ironiškai šaipėsi, vertė duoti parodymus prieš save, grasindama iškviešti jį teismo posėdį psichiatrą ir skirti ekspertizę ar apskritai neleisti duoti parodymų, nepagrįstai atmetė prašymą kreiptis į Konstitucinį Teismą, gąsdino kaltinamajam, diskriminavo jį kitų proceso dalyvių atžvilgiu, liepdama kalbant visada atsistoti, apšmeižė jį suklastodama nutarties turinį, atsisakė išduoti teismo posėdžio garso įrašą.

Pareiškėjas 2016-10-13 teikime paaiškina, kad 2016-08-19 vykusiame teismo posėdyje teisėja I. Š. netenkino argumentuoto prašymo suteikti akivaizdžiai priklausantį valstybės apmokamą advokatą, taip diskriminavo jį dėl kalbos ir tautybės, nes lietuvių kalbos nemokančiam asmeniui advokatas būtų skiriamas. Teisėja uždavinėjo beprasmiskus retorinius klausimus, taip norėdama psichologiškai jį paveikti, aiškindama situaciją, kaip analogiją pateikdavo savo sugalvotą absurdišką situaciją. Pareiškėjas teigia, kad teisėja kelis kartus jį pertraukė, neleisdama suformuluoti prašymo, nuolat akcentavo savo viršenybę, ironiškai, pašiepiančiu tonu, šaipėsi, neteisėtai atmetė prašymą kreiptis į Konstitucinį Teismą, taip diskriminuodama dėl socialinės padėties. G. Š. nurodo, kad jam pasinaudojus procesine teise ir pareiškus teisėjai nušalinimą, teisėja labai emociškai sureagavo, moralizavo ir grasino. Paprašius iš teismo posėdžių salės išnešti Konstitucijos neatitinkančią ir pareiškėjo tikėjimą bei religiją žeminantį herbą, teisėja I. Š. pertraukė, neišklausė visų argumentų, neužtikrino teisės nebūti žeminamam ir įžeidinėjamam, moralizuodama ir replikuodama, kad „neįdomus mums tas Jūsų gyvenimas“, „teismas – ne Jūsų virtuvė“. Pareiškėjas teigia, kad teisėja vertė duoti parodymus prieš save, grasindama ir šantažuodama, kad atsisakius tai daryti, ji paskirs psichiatrinę ekspertizę, kad, kaip bepročiui, skirs advokatą, arba neleis iš viso kalbėti. Dėl tokio teisėjos elgesio pareiškėjas teigia patyręs didelę žalą, buvo morališkai, psichologiškai bei fiziologiškai palaužtas ir priverstas elgtis prieš savo valią. Dėl pasimetimo ir pasipiktinimo atsakinėjant į absurdiškus teisėjos klausimus jam prisėdus, teisėja ilgai moralizavo apie tai, kaip reikia elgtis teisme, pabrėždama, kad reikalavimai galioja visiems, nors prokuroras su teismu kelis kartus kalbėjo sėdėdamas ir teisėja į tai sureagavo tik pradėjus protestuoti ir atkreipus į tai dėmesį.

Teisėja kreipėsi į posėdžių sekretorę ir į jį vienaskaitos antruoju asmeniu, daug kartų nereikalingai kalbėjo neteisiningais argumentais.

Pareiškėjas G. Š. 2016-11-03 teikime Komisijai pažymi, kad 2016-10-20 ir 2016-11-02 vykusiuose teismo posėdžiuose teisėja vėl neleido iki pabaigos suformuluoti ir pagrįsti prašymo pakeisti Konstitucijos neatitinkantį herbą, šiurkščiai nutraukė kalbą. Nepaisydama prieštaravimų, padarė teismo posėdžio pertrauką, nusprendusi kviešti į posėdį psichiatrą bei paskirti advokatą Baudžiamojo proceso kodekso 51 str. 2 p. pagrindu, taip dar pusantr mėnesio užtęsdama ir taip ilgai besitęsiantį procesą. Paaikškina, kad norėdamas susipažinti su bylos medžiaga, turėjo gauti teisėjos leidimą, nors po pirmojo teismo posėdžio to nereikėjo; teisėja atsisakė leisti daryti bylos medžiagos kopijas, motyvuodama tuo, kad vienas iš tikslų – viešinti medžiagą. G. Š. teigia, kad teisėja nepagrįstai atmetė visus prašymus kviešti konkrečius liudininkus ir specialistus, neetiškai komentavo, kad niekada nebuvo draustas socialiniu draudimu (nors buvo studentas), be to, teisėja apšmeižė ir faktiškai suklastojo argumentus oficialioje nutartyje, teigdama, kad jis reikalavo iš salės pašalinti herbą, kuris patvirtintas Konstitucijos, nors prieš tai teigė, kad tik ją vieną gerbia ir ją vadovaujasi. 2016-11-02 posėdyje teisėja ne tik išprovokavo pareikšti jai nušalinimą, bet ir pati pasufleravo argumentus. Pareiškėjas mano, kad ieškodama būdų kaip su juo susidoroti, teisėja surinko ir į bylą įdėjo visus jo medicininės istorijos išrašus – tai jį žemina, nes pašaliniai asmenys (prokuroras, posėdžių sekretorė ir kt.) gali skaityti ir analizuoti jo sveikatos istoriją.

Pareiškėjas G. Š. 2016-12-07 teikime Komisijai paaikškina, kad 2016-12-01 vykusiam teismo posėdyje dar kartą paprašė teisėjos I. Š. pakeisti ant sienos kabojusį Konstitucijos neatitinkantį herbą; teisėja nurodė, kad dėl to turėtų kreiptis į teismo administraciją, nes ji pati posėdžių salėje „tėra svečias“. Pareiškėjo manymu, teisėja turėjo išspręsti jo prašymą, o ne išsisukinėti ir vengti atsakomybės. Paprašius teismo posėdžių sekretorės protokole užfiksuoti minėtą prašymą, teisėja pradėjo aiškinti, kad tai ji nusprendžia, ką įrašyti į protokolą, ir pradėjo aiškinti, kad pareiškėjas nemandagiai elgiasi, rodydamas į sekretorę pirštu (pati teisėja pradėjo mojuoti pirštu), nors jis niekada nerodo pirštu į žmones, kai mandagiai su jais bendrauja. Pareiškėjas G. Š. akcentuoja, kad jį labai pažemino tai, kad teisėja iš gydymo įstaigų išreikalavo, perskaitė pati ir davė skaityti prokurorui, nors leidimo tai daryti iš pareiškėjo nebuvo gavusi, bei į bylos medžiagą įdėjo jo medicininius dokumentus, kuriuose išvardytos vizitų pas gydytojus priežastys, ligų diagnozės. Pareiškėjas nurodo, kad 2016-11-03 teismo posėdyje jam paskirtas advokatas su teismu kalbėjo sėdėdamas, todėl jis paprašė advokatą nušalinti; į prašymą teisėja atsakė, kad „mes leidžiame trumpai pasisakyti ir sėdinti“, t. y. teisėja patvirtino, kad nesilaiko galiojančių teisės aktų nuostatų, numatančių, kad visi procese dalyvaujantys asmenys su teismu kalba stovėdami.

Komisijos posėdyje pareiškėjas G. Š. akcentavo, kad teismo posėdyje baudžiamojoje byloje dėl teisėjos nepagarbaus elgesio pasimetė. Mano, kad teisme buvo diskriminuojamas dėl tautybės ir kalbos, kadangi jam nebuvo suteiktas advokatas. Teisėja į pareiškimą dėl nušalinimo reagavo labai emociškai, posėdis pavirto į ginčą ir asmeninę kovą. Teigia, kad buvo verčiamas duoti parodymus prieš save, teisėja grasino, kad nesutikus duoti parodymų, ji iš viso neleis kalbėti iki proceso pabaigos bei pakvies psichiatrą. Dėl to, kad buvo labai pasimetęs, posėdyje kažką pasakė sėdėdamas, teisėja liepė kalbėti stovint, pacitavo Baudžiamojo proceso kodekso straipsnį, kad tik dėl sveikatos būklės galima sėdėti, ir ironiškai paklausė, ar jo sveikatos būklė tokia, kad negali atsistoti; tai ypač įžeidė, nes prokuroras kelis kartus šnekėjo sėdėdamas, tačiau teisėja, net ir atkreipus jos dėmesį, nereagavo. Nurodė, kad teisėja jam paskyrė psichiatrą dėl to, kad jis paprašė iš posėdžių salės išnešti Konstitucijos reikalavimų akivaizdžiai neatitinkantį herbą.

Vilniaus miesto apylinkės teismo pirmininko pavaduotojas, atlikęs pareiškėjo teikimuose nurodytą aplinkybių tyrimą, 2016-11-24 Komisijai pateiktame rašte Nr. V2-1664 nurodo, kad iš teismo posėdžių garso įrašų girdėti, jog teisėja I. Š. atmetė daug G. Š. prašymų, tarp jų ir prašymą skirti gynėją, uždavinėjo klausimus, perspėjo, kad kaltinamajam gali būti neleista duoti parodymus dėl tvarkos nesilaikymo, aiškino Konstitucijos ir kitų teisės aktų nuostatas. Rašte teigiama, kad pareiškėjo G. Š. argumentai dėl diskriminavimo kalbos ir tautybės atžvilgiu, klausimų uždavinėjimo, vertimo duoti parodymus prieš save, perspėjimo, kad jam gali būti neleista duoti parodymų, prašymo kreiptis į Konstitucinį Teismą atmetimu laikytini teismo procesine veikla, į

kurią teismo administracijos vadovai neturi teisės kišti ir negali vertinti, ar tokie teisėjos sprendimai ir procesinis elgesys atitinka įstatymų reikalavimus. Iš teismo posėdžių garso įrašų nustatyta, kad teisėja bendravo mandagiai, pakankamai ramiu balsu, atmesdama kaltinamojo prašymus gana plačiai, galbūt, atskirais atvejais, pernelyg plačiai ir vaizdingai, išaiškino, kodėl priimtas toks sprendimas. Dalis prašymų atmesti diskutuojant su kaltinamuoju ir dėl to jam galėjo susidaryti įspūdis, jog jis yra pertraukiamas, pats kaltinamasis ne kartą pertraukia teisėją, o teisėja, valdydama procesą, kalbėdama šiek tiek aukštesniu tonu, informuoja, kad dėl tam tikrų klausimų diskusijos negali būti. Visi kaltinamojo prašymai, taip pat ir dėl herbo išnešimo, buvo išnagrinėti ir dalykiškai argumentuoti, todėl nėra pagrindo spręsti, kad jis nebuvo išklašytas. Iš garso įrašo taip pat nustatyta, kad teisėja kaltinamajam pasako „palauk“, tačiau tai yra spontaniška reakcija į jos ir prokuroro pertraukimą ir toks elgesys negali būti vertinamas kaip sąmoningas kaltinamojo tujinimas, nepagarbus elgesys su juo. Vilniaus miesto apylinkės teismo pirmininko pavaduotojo rašte taip pat nurodoma, kad 2016-10-20 teismo posėdyje teisėja išdėstė teiginius, kurie patvirtina, jog ji suabejojo kaltinamojo psichikos sveikatos būkle ir nusprendė į kitą posėdį kviešti psichiatrą, kuris galėtų įvertinti kaltinamojo sveikatą, o tai sudarytų pagrindą svarstyti klausimą dėl valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiančio advokato paskyrimo asmeniui, negalinčiam savęs ginti dėl psichikos sveikatos būklės. Iš dalies tokį teisėjos elgesį nulėmė subjektyvi nuomonė apie kaltinamąjį, kuri susiformavo dėl pastarojo nekasdienių ir neįprastų pasisakymų dėl valstybės herbo, jo chaotiško argumentavimo, nuolatinio pertraukinėjimo. Iš įrašo girdėti, kad teisėja ne tik kaltinamąjį, bet ir prokurorą įspėja apie pareigą teisme kalbėti atsistojus, kaltinamąjį informuoja, kad dėl susikoncentravimo į tekstą, to tiesiog nepastebėjo. Perklašius įrašus, neižvelgiami ironiško šaipymosi ar moralizavimo atvejai, o skunduose nurodomos aplinkybės vertintinos kaip pernelyg jautri kaltinamojo reakcija į teisėjos pastabas. Argumentai dėl nutarties klastojimo yra sava šio dokumento ir realių posėdyje vykusių faktų interpretacija, nepagrįsta objektyviais duomenimis.

Teisėja I. Š. rašytiniame paaiškinime, teiktame teismo pirmininko pavaduotojui, nurodo, kad jau pirmame teismo posėdyje dėl kaltinamojo elgesio, jo prašymų teismui ir jų motyvavimo, jai kilo abejonių, ar jis pats gali save veiksmingai ginti. Kaltinamasis atsisakė pats samdytis advokatą, kreiptis dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimo, prašė teismo jo, kaip mokančio lietuvių kalbą, nediskriminuoti ir paskirti gynėją, teikė prašymą iš posėdžių salės pašalinti herbą, kviešti į posėdį liudininkus, tačiau parašius paaiškinti, ką jie gali paliudyti, išdėstė sunkiai suprantamus argumentus, kurių ryšio su byloje įrodinėtomis aplinkybėmis suprasti neįmanoma. Buvo nuspręsta kreiptis į Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą, prašant paskirti gynėją tuo pagrindu, kad kilo pagrįstų abejonių, kad kaltinamasis dėl savo asmenybės ypatumų nesugeba savarankiškai gintis nuo jam pareikštų kaltinimų. Tam, kad būtų įvertintas kaltinamojo elgesys ir jo asmenybė, nutarta kviešti į teismo posėdį specialių žinių turintį asmenį – Valstybinės teismo psichiatrijos tarnybos ekspertą. Teisėja I. Š. teigia, kad teismo posėdžiuose kaltinamasis nė karto neatrodė nei sutrikęs, nei pasimetęs, nei kitaip verbaline ar neverbaline kalba išsidavė ar parodė, kad jaučia spaudimą, pažeminimą ir psichologinį bauginimą. Priešingai, pareiškėjas visada buvo žvalus, energingas, šypsojosi ir net juokėsi (ironiškai, sarkastiškai, demonstratyviai), energingai reiškė savo prašymus, dėstė savo poziciją, nuomonę ir vertinimus; iš jo elgesio net nebuvo galima įtarti, kad jis procese patiria kokius nors nepatogumus, yra skaudinamas ar žeminamas. Teisėja teigia, kad pareiškėjas, pasisakydamas teismo posėdyje, demonstratyviai atsisėdo, todėl ji jam paaiškino teismo posėdžio tvarką ir paprašė atsistoti. Pažymi, kad tikrovės neatitinka skunduose nurodyti teiginiai dėl neetiško, įžeidžiančio elgesio, kaltinamojo žeminimo, viršenybės demonstravimo, siekio dominuoti procese ir jį psichologiškai žlugdyti bei paveikti. Tokie teiginiai nurodyti siekiant ją pažeminti ir įžeisti, galbūt, manipuluoti teismu, nes kaltinamasis posėdžiuose nuolat pabrėžia, kad teismui pasielgus ar atsisakius pasielgti vienaip ar kitaip, jis įsižeis, kels skandalus, skųsis tarptautinėms organizacijoms, paviešins teismo posėdžio garso įrašus, protokolą ir pan. Pažymi, kad stengiasi išsamiai išnagrinėti kiekvieną prašymą, paaiškinti kiekvienos priimtos nutarties motyvus, ir tai stengiasi padaryti paprastais, suprantamais žodžiais bei aiškiais pavyzdžiais, jokiu būdu nesiekia pažeminti ar įžeisti kaltinamojo. Niekada, jokiais aplinkybėmis netujino nė vieno proceso dalyvio, net ir savo kolegų.

Komisijos posėdyje teisėja I. Š. nurodė, kad palaiko rašytiniame paaiškinime teismo pirmininko pavaduotojui nurodytus argumentus. Pažymėjo, kad pareiškėjas kelia procesinius klausimus, dėl kurių ji neturi galimybės pasiaiškinti, nes byla vis dar nagrinėjama. Mano, kad kaltinamasis ją užpuolė ir persekioja, viename interneto puslapyje skelbia visus skundus, kuriuose ji visai žeminama. Atkreipia dėmesį, kad priėmė nutartį kviesi psichiatrą į posėdį ne vien dėl to, jog pareiškėjas paprašė išnešti herbą – tai tik vienas iš motyvų, jai kilo abejonė dėl pareiškėjo galimybės pačiam save ginti. Paskutiniame teismo posėdyje psichiatras davė išvadą, kad G. Š. rekomenduojama skirti ambulatorinę teismo psichiatrinę ekspertizę.

Drausmės byla teisėjai I. Š. kelti atsisakytina.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija iškelia teisėjui drausmės byla, kai teisėjo veiksmuose nustato nusižengimų, numatytų Lietuvos Respublikos teismų įstatymo (toliau – ir Teismų įstatymas) 83 straipsnio 2 dalyje, požymių. Teisėjas gali atsakyti drausmine tvarka trimis atvejais: už teisėjo vardą žeminantį poelgį, už kitų Teisėjų etikos kodekso reikalavimų pažeidimą ir už įstatymuose numatytų teisėjų darbinės ar politinės veiklos apribojimų nesilaikymą. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teisėjo vardą žeminantis poelgis – tai su teisėjo garbe nesuderinamas ir Teisėjų etikos kodekso reikalavimų neatitinkantis poelgis, kuriuo pažeminamas teisėjo vardas bei kenkiama teismo autoritetui. Teisėjo vardą žeminančiu poelgiu taip pat pripažįstamas bet koks pareiginis nusižengimas – aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinamos priežasties.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija pažymi, kad konkrečios bylos nagrinėjimas, atitinkamų procesinių sprendimų byloje priėmimas ar procesinių veiksmų atlikimas yra procesinė teismo veikla vykdamas teisingumą. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnį teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai; teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi. Bet koks kitų institucijų ar asmenų kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą yra draudžiamas ir užtraukia įstatymo nustatytą atsakomybę. Komisija neturi teisės nagrinėti bylų ir neperžiūri teisėjų priimtų procesinių sprendimų ar atliktų procesinių veiksmų teisėtumo ir pagrįstumo, nes tai būtų kišimasis į teisingumo vykdymą ir pažeistų teismų ir teisėjų nepriklausomumą. Tai reiškia, kad Komisija neturi teisės vertinti, ar pagrįstai teisėja I. Š. nusprendė į teismo posėdį pakviesti psichiatrą, skirti ekspertizę, išreikalauti ir prie bylos medžiagos pridėti pareiškėjo medicininius dokumentus, netenkino pareiškėjo G. Š. prašymų skirti advokatą tuo pagrindu, kad jis moka lietuvių kalbą, kreiptis į Konstitucinį Teismą, pašalinti iš teismo posėdžių salės herbą, leisti daryti bylos medžiagos kopijas ir pan., nes tai būtų kišimasis į teismo veiklą, todėl šių aplinkybių plačiau nenagrinėja. Tik aukštesnės instancijos teismas, nagrinėdamas byla apeliacine ar kasacine tvarka turi teisę įvertinti minėtų procesinių sprendimų bei procesinių veiksmų teisėtumą ir pagrįstumą.

Pareiškėjo skunde dėstomi teiginiai dėl tariamai teisėjos įvykdyto nutarties suklastojimo taip pat yra siejami su konkrečios bylos nagrinėjimu ir procesinio sprendimo motyvavimu. Tai, kad teismo priimtos nutarties motyvai, pareiškėjo nuomone, neatitinka faktinių aplinkybių, yra neišsamūs ar nepagrįsti, nesudaro pagrindo tokio teismo procesinio dokumento vertinti kaip suklastoto. Teismo procesiniame dokumente išdėstytų motyvų teisėtumą ir pagrįstumą turi teisę įvertinti tik aukštesnės instancijos teismas proceso įstatymų nustatyta tvarka ir terminais.

Vadovaudamasis Teisėjų etikos kodekse įtvirtintais pagarbos žmogui, padarumo bei pavyzdingumo principais, teisėjas, be kita ko, privalo pagarbiai išklausti procese dalyvaujančius asmenis kaip to reikalauja įstatymas, dėmesingai reaguoti į jų prašymus ir siūlymus, o nepagrįstus prašymus atmesti taktiškai (tačiau teisėjas turi būti reiklus proceso tvarkos pažeidėjams) (Teisėjų etikos kodekso 6 str. 1 ir 3 p.); darbinėje ir kitoje viešojoje veikloje bei privačiame gyvenime elgtis sąžiningai, korektiškai, mandagiai, garbingai; nereikšti niekam paniekos, neįžeidinėti, neplūsti (Teisėjų etikos kodekso 13 str. 3 ir 5 p.); teismo posėdžio metu nerodyti susierzinimo, pykčio, vengti balso pakėlimo; nemoralizuoti teismo procese dalyvaujančių asmenų; posėdžio metu būti oficialiu, kantriu ir mandagiu (Teisėjų etikos kodekso 14 str. 1, 4–6 p.).

Nagrinėjamu atveju, Komisija, spręsdama, ar teisėjos I. Š. veiksmuose nėra drausminės atsakomybės požymių, vertins tai, ar yra pagrindas pripažinti, jog teisėja, vadovaudama teismo

procesui ir bendraudama su kaltinamuoju teismo posėdžiuose pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintus pagarbos žmogui, padarumo ir pavyzdingumo principus.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija pažymi, kad teisėjui yra keliami aukštesni elgesio standartai nei kitiems asmenims. Tiek eidamas tiesiogines pareigas, tiek laisvu nuo pareigų atlikimo metu jis turi laikytis Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų reikalavimų. Kiekvienas teisėjas turi būti nepriekaištingos reputacijos, kuri, be kita ko, reikalauja, kad teisėjas elgtųsi itin padoriai, mandagiai, korektiškai ir pavyzdingai. Kalbėdamas teisėjas visada turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir vengti su bylos nagrinėjimu nesusijusių dalykų bei asmeninių vertinimų.

Įvertinusi pareiškėjo G. Š. teikimus, Vilniaus miesto apylinkės teismo pirmininko pavaduotojo išvadas, išklausiusi baudžiamosios bylos Nr. 1-1431-827/2016 (2017 m. bylos Nr. 1-115-827/2017) teismo posėdžių garso įrašus, teisėjos I. Š. bei pareiškėjo G. Š. paaiškinimus Komisijos posėdyje, Komisija nustatė, kad teisėja I. Š., teismo posėdžiuose sprendama kaltinamojo pateiktus procesinius prašymus, vėlėsi į diskusijas, kurios, tam tikrais posėdžio epizodais peraugdavo į ginčą su kaltinamuoju, replikavo ir kartais nereikalingai komentavo kaltinamojo pasisakymus (pvz., „Jūs skirtumo tarp to žmogaus, kuris supranta proceso kalbą ir kuris nesupranta proceso kalbos, nematote jokio?“, „O Jūs kada nors dalyvavote svetimoje valstybėje per vertėją svetimam procese?“, „Kuo Jūs norite gintis? Kuo čia ruošiatės gintis? Ginklų kokių atsinešite?“ „Man ir nereikia <...> jeigu Jūs sakote, kad nesutinkate duoti parodymų, aš Jus sodinu ir keliauju toliau su savo procesu“, „Svarbiausia, kad Jums neįdomu...“, „Čia ne Jūsų virtuvė, vat savo virtuvėje Jūs galite paimti ir dėlioti“, „Kame čia yra susidorojimas?“, „Čia nėra SPA ar koks grožio salonas, kur atėjus galima tik malonumą patirti, čia sprendžiami ginčai, kur susiduria skirtingi interesai, todėl natūralu, kad yra užduodami ir tokie klausimai, kurių nesinori išgirsti“ ir kt.). Teisėja I. Š. teismo posėdžiuose stengėsi paprastai, suprantamai ir mandagiai kaltinamajam paaiškinti proceso tvarką ir reikalavimus bei priimtų procesinių sprendimų dėl jo prašymų motyvus, tačiau epizodiškai, tam tikrais posėdžio momentais, teisėja netekdavo kantrybės, pakeldavo balsą, nutraukdavo kaltinamąjį ar griežtu tonu jį nutildo („Diskusijos nėra!“ „Neleisiu žaisti procesu!“ „Tuo nutrauksiu procesą!“ „Palauk, jisai turi teisę pasakyti!“ „Jūs nereguliokite, ką sekretorė turi rašyti protokole, Jūs nereguliokit, aš reguliuoju!“ ir pan.). Teisėja į visus proceso dalyvius, taip pat į kaltinamąjį, kreipiasi pagarbiai, tačiau 2016-08-19 teismo posėdžio garso įrašė girdėti, kad kilus diskusijai ir ginčui tarp kaltinamojo ir prokuroro, teisėja, stengdamasi suvaldyti procesą, spontaniškai, nesąmoningai kaltinamajam G. Š. pasakė „palauk“. Iš 2016-08-19 teismo posėdžio įrašo girdėti, kad teisėja ne tik kaltinamąjį, bet ir prokurorą įspėja apie pareigą teisme kalbėti atsistojus, kaltinamąjį informuoja, kad dėl susikoncentravimo į tekstą, to tiesiog nepastebėjo.

Įvertinus teismo posėdžių garso įrašus nėra pagrindo spręsti, kad teisėja grasino kaltinamajam ir vertė jį duoti parodymus prieš save – iš teismo posėdžio garso įrašo nustatyta, kad teisėja kelis kartus paklausė, ar kaltinamasis duos parodymus, paaiškino, kad jis turi teisę paaiškinti aplinkybes dėl jam pareikšto kaltinimo taip pat akcentavo, kad jis turi teisę atsisakyti duoti parodymus (nieko nesakyti, tylėti). Kaltinamajam G. Š. į klausimą, ar jis sutinka duoti parodymus, atsakius, kad jis nori gintis, teisėja bandė išsiaiškinti, ar tai reiškia, kad jis duos parodymus, tačiau jokio spaudimo tai daryti teisėja nedarė, priešingai, paaiškino, kad kaltinamasis turi teisę rinktis gynybos poziciją ir parodymų neduoti. Komisija taip pat nustatė, kad 2016-08-19 teismo posėdyje teisėja I. Š. išsprendė G. Š. prašymą dėl herbo išnešimo ir posėdžių salės, o vėlesniuose teismo posėdžiuose jam pareiškus analogišką prašymą, paaiškino, kad šis prašymas jau išspręstas, todėl pakartotinai nebus nagrinėjamas. Taigi į pareiktą prašymą teisėja reagavo, o vertinti tai, ar jos priimti procesiniai sprendimai dėl tokio prašymo yra pagrįsti, kaip minėta, Komisijai nesuteikta teisė.

Įvertinusi surinktą medžiagą, Komisija daro išvadą, kad teisėjos I. Š. elgesys nagrinėjant baudžiamąją bylą nebuvo visiškai nepriekaištingas – teisėja nesusilaikė nuo nereikalingų replikų, vėlėsi į diskusijas, kartais prarasdavo kantrybę, pakeldavo balsą. Iš teismo posėdžių garso įrašų girdėti, jog teismo procesas buvo itin sudėtingas, teisėja ne kartą drausmino proceso dalyvius, jai reikėjo pastangų ir didelės kantrybės procesui suvaldyti. Vadovaudama procesui, teisėja I. Š. nemandagių, nepagarbių, žeminančių žodžių ar teiginių pareiškėjo atžvilgiu neišsakė, ironiško šaipymosi ar perdėto moralizavimo jos elgesyje nėra pagrindo įžvelgti.

Baudžiamojo proceso kodekso 241 straipsnio 2 dalis įpareigoja teisiamojo posėdžio pirmininką imasi visų įstatymų numatytų priemonių, kad būtų išsamiai ir nešališkai ištirtos bylos aplinkybės ir suteikia teisę pirmininkui šalinti iš nagrinėjimo teisme visa, kas nesusiję su byla ir kas nepagrįstai užtęsia bylos nagrinėjimą. Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 258 str. 3 d. teisiamojo posėdžio pirmininkas turi užtikrinti posėdžio tvarką teismo posėdžių salėje.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija, įvertinus aplinkybę dėl proceso sudėtingumo bei minėtas Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas, daro išvadą, kad teisėja I. Š., vadovaudamas procesui, turėjo teisę nutraukti su bylos esme nesusijusius kaltinamojo pasisakymus, reikalauti laikytis proceso tvarkos, klausti, kaip pareiktas prašymas siejasi su byla, tam tikrais atvejais, kiek reikalinga procesui vadovauti ir suvaldyti, turėjo teisę kalbėti garsiau ir griežtesniu tonu. Tačiau tai darydama, teisėja turėtų elgtis ir kalbėti taip, kad būtų išsaugotas geras teisėjo vardas ir nepakenkta teismo autoritetui. Komisija, atsižvelgdama į teisėjams keliamus dalykiškumo ir mandagumo reikalavimus, atkreipia teisėjos I. Š. dėmesį į tai, kad teisėja, vadovaudama procesui, turėtų nepasiduoti emocijoms, būti kantresnė, vengtų konfliktų, moralizavimo proceso dalyviams, nereikalingų, su bylos nagrinėjimu nesusijusių replikų, būtų korektiška viso proceso metu.

Kaip minėta, pagrindas iškelti teisėjui drausmės bylą yra tada, kai teisėjo veiksmuose nustatomi nusižengimų, numatytų Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalyje, požymiai. Pažymėtina, kad teisėjo drausminės atsakomybės pagrindą sudaro šiurkštus, o ne bet koks, net ir mažiausias, teisėjo elgesio ar darbo trūkumas. Komisija pripažįsta, kad bendraujant su kaltinamuoju teisėjai I. Š. kartais pristigdavo pavyzdingumo ir profesionalumo. Komisija atkreipia teisėjos dėmesį dėl nepakankamo dalykiškumo, korektiškumo, tačiau apibendrinus surinktą medžiagą, nėra pagrindo vertinti, kad teisėja rodė suinteresuotumą bylos baigtimi, akivaizdžią nepagarbą kuriam nors asmeniui. Aptarti teisėjos I. Š. elgesio trūkumai nėra tokio laipsnio nusižengimai teisėjų etikai, kurie leistų pripažinti, kad teisėja pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintus pagarbos žmogui, teisingumo ir nešališkumo, padorumo ir pavyzdingumo principus. Komisijos nuomone, rekomendacijų teikimas, tam tikrų pastabų išsakymas teisėjai yra visiškai pakankamas, reaguojant į pavienius teismo posėdžio eigos trūkumus. Nenustačius Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalyje nurodytų nusižengimų požymių, atsisakytina kelti teisėjai I. Š. drausmės bylą.

Komisija, vadovaudamasi Teisėjų etikos ir drausmės komisijos nuostatų 35.2 punktu,

nusprendžia:

Atsisakyti iškelti drausmės bylą Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjai I. Š.
Sprendimas neskundžiamas.

Komisijos nariai:

Aurelijus Gutauskas

Gintautas Būga

Tomas Janeliūnas

Jurgita Paužaitė-Kulvinskienė